

Az élelmiszer-fogyasztás alakulása, 2010

A tartalomból

- 1 Bevezető
- 2 Csökkenő hús- és tojás-, stagnáló tejfogyasztás
- 3 Mélyponton a zsiradékfogyasztás
- 3 Alacsony és ingadozó fogyasztás növényi termékekből
- 3 Csökkenő alkoholfogyasztás
- 4 A tápanyagfogyasztás alakulása

Bevezető

A lakosság kevesebb élelmiszert fogyaszt, ugyanakkor némileg egészségesebben él.

A lakossági élelmiszer-fogyasztás egyik jellemzője az elfogyasztott élelmiszerek természetes mértékegységben kifejezett mennyisége. Számbavétele több módszerrel is lehetséges. Jelen publikáció az élelmiszermérlegek alapján számított fogyasztási adatokat adja közre. Itt az élelmiszerek alapvető csoportjaira kalkulált mérlegek az élelmiszer-készítményeket alapanyagokra átszámítva tartalmazzák. A kiadvány tájékoztat a fogyasztás mögött meghúzódó termelési, külkereskedelmi folyamatok főbb elemeiről és a fogyasztói árak alakulásáról.

A mérlegekből számított **egy főre jutó összes élelmiszer-fogyasztás Magyarországon 2010-ben 638 kg volt.** Ez a mennyiség a tíz évvel korábbihoz képest 64 kg-mal, a 2005–2009. évek átlagához képest ennek a felével, 32 kg-mal alacsonyabb. Az élelmiszer-fogyasztás alakulását a tárgyévben a gazdasági recesszió, a növénytermesztést jelentősen befolyásoló kedvezőtlen időjárás, valamint a saját termelésből való fogyasztás visszaesése is negatívan befolyásolta, így – az utóbbi évek mérsékelt csökkenő trendjét követve – **4,2 százalékkal volt alacsonyabb az előző évinél.** Az összes élelmiszer-fogyasztás 36 százalékát képező állati eredetű termékek (hús, hal, tej, tojás) együttes fogyasztása 2,1 százalékkal, az 54 százalékot kitevő növényi termékeké (liszt és rizs, burgonya, zöldségfélék és gyümölcsök, egyéb növényi eredetű élelmiszerek) 5,4 százalékkal esett vissza 2009-hez képest.

Táplálkozás-egészségügyi szempontból kedvező folyamat, hogy a korábbi évekhez képest **visszaszorult a zsiradékok** (5,5 százalékkal), **a cukor** (3,6 százalékkal) és a **szeszes italok** fogyasztása, ugyanakkor **nem mérséklődött a tej és tejtermékeké.** Az ételtanilag kedvező tendenciát mérsékli azonban a csökkenő halfogyasztás (5,4 százalékkal), valamint az is, hogy a húsfogyasztáson belül nőtt a sertéshús részesedése a baromfiús rovására. Meg kell említeni továbbá, hogy a tárgyévben **jelentősen kevesebb fogyott zöldségfélékből és gyümölcsökből** (9,2 százalékkal), bár arányát tekintve nem alacsonyabb az összes élelmiszer-mennyiséghez viszonyítva. Az élelmiszer-fogyasztáson belül a termékcsoportok aránya sem az évtized közepéhez, sem az ezredfordulóhoz képest nem változott számottevően.

1. tábla

Az egy főre jutó élelmiszer-fogyasztás alakulása

Élelmiszer	1990	2000	2005	2009	2010	2005–2009 átlaga	2010 az előző év százalékában
	kg						
Hús ^{a)}	73,1	70,2	63,5	61,7	56,7	63,2	91,9
Hal	2,7	3,0	3,6	3,7	3,5	3,7	94,6
Tej	169,7	160,6	166,8	155,9	156,8	161,5	100,6
Tojás	21,6	15,3	16,0	14,4	13,7	15,3	95,1
Zsiradék	38,6	39,0	36,5	36,6	34,6	37,0	94,5
Liszt és rizs	110,3	94,1	97,3	88,4	88,2	91,0	99,8
Burgonya	61,0	64,0	66,8	60,8	60,5	62,8	99,5
Cukor és méz	38,6	33,6	31,6	30,3	29,2	31,8	96,4
Zöldségfélék és gyümölcsök ^{b)}	155,4	217,7	194,8	209,3	190,0	199,8	90,8
Egyéb növényi eredetű élelmiszer	3,3	4,1	4,3	4,3	4,4	4,4	102,3
Összesen	674,3	701,6	681,2	665,4	637,6	670,4	95,8

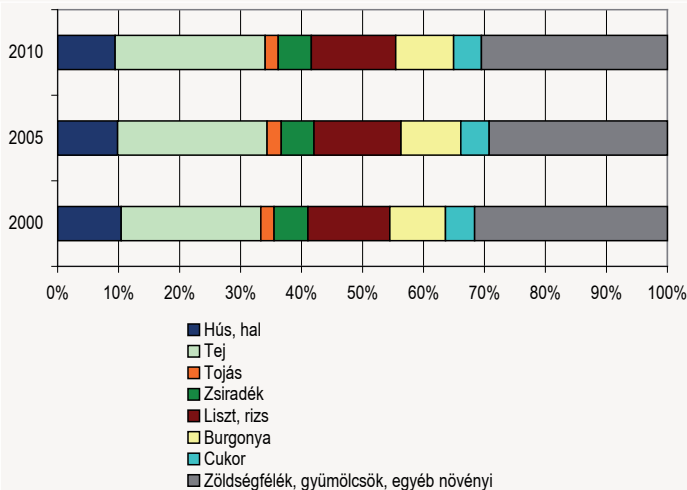
a) 2004-től a húsfogyasztást a belföldi vágás (importált élő állat vágását is beleértve) alapján számítjuk. Lásd a módszertant.

b) Lásd a módszertant.

en, az eltérések nem haladják meg a 2 százalékpontot. Megfigyelhető, hogy a hús- és halfogyasztás aránya (9,4 százalék) tíz év alatt kis mértékben ugyan, de egyértelműen csökkent, miközben az összes élelmiszerfogyasztás negyedét kitevő tej és tejtermékeké nőtt. A zöldségfélék és gyümölcsök, továbbá az egyéb növényi eredetű élelmiszerek aránya a fogyasztásból 30 százalékot tesz ki, ami a 2010. évi jelentősebb fogyasztáscsökkenés ellenére mindössze egy százalékponttal kevesebb, mint 2000-ben, ugyanakkor egy százalékponttal több, mint 2005-ben. A cereáliák, a burgonya és a tojás aránya az évtized közepén magasabb volt, mint az ezredfordulón, vagy 2010-ben.

1 ábra

Az élelmiszer-fogyasztás megoszlása

Csökkenő hús- és tojás-, stagnáló tejfogyasztás

Az egy főre jutó hazai húsfogyasztás – 2010-ben ötéves mélypontjára, – **57 kg-ra csökkent, ami az előző évinél 5 kg-mal, az előző öt év átlagához képest pedig 6 kg-mal alacsonyabb.** A sertéshús aránya (45 százalék) az összes húsfogyasztásból 2008-tól fokozatosan nőtt, és 2010-re alig érzékelhetően, de megelőzte a baromfihúst (43 százalék). A sertéshús részesedése tízéves viszonylatban 5 százalékponttal emelkedett, miközben a baromfihúsé ugyanennyivel csökkent.

2. tábla

Az egy főre jutó húsfogyasztás megoszlása

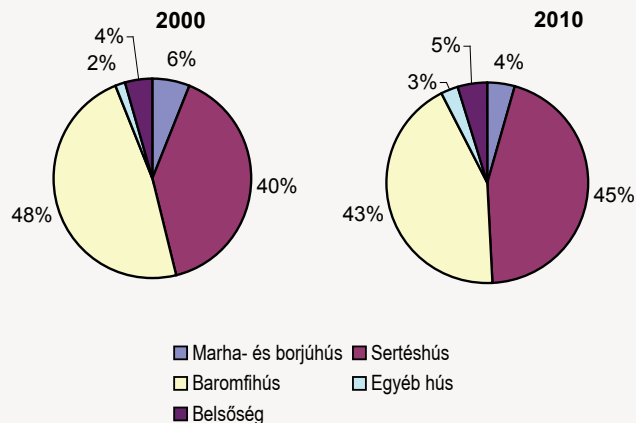
Húsféleiség	1990		2000		2008		2009		2010	
	kg	%	kg	%	kg	%	kg	%	kg	%
Marha- és borjúhús	6,5	8,9	4,3	6,1	2,8	4,6	2,6	4,2	2,5	4,4
Sertéshús	38,8	53,1	28,0	39,9	25,8	42,0	27,0	43,8	25,3	44,6
Baromfihús	22,8	31,2	33,7	48,0	28,7	46,7	27,8	45,1	24,6	43,4
Egyéb hús	1,0	1,4	1,1	1,6	1,4	2,3	1,6	2,6	1,6	2,8
Belsőség	4,0	5,5	3,1	4,4	2,8	4,6	2,7	4,4	2,7	4,8
Összesen	73,1	100,0	70,2	100,0	61,5	100,0	61,7	100,0	56,7	100,0

A sertéshús egy főre jutó mennyisége (25,3 kg/fő) – növekvő részesedésének ellenére – **a tárgyévben 2 kg-mal, a baromfihúsé (24,6) pedig 3 kg-mal volt kevesebb, mint 2009-ben.**

A **sertéshústermelés** két éve gyakorlatilag változatlan, ugyanakkor 2010-ben szembeűnő volt, hogy miközben a vágóhidak kibocsátása 7 százalékkal magasabb, a házi vágások mennyisége egy év alatt majdnem a felére esett vissza, így az összes hústermelés mindössze 8 százalékát adta. Ugyanez az érték két évvel korábban még több mint

2. ábra

A húsfogyasztás megoszlása

15 százalék volt. A **sertéshúsimport** a 2009. évinél erőteljesebben, 31 százalékkal emelkedett, ugyanakkor a kedvező exportlehetőségek miatt a kivitel ennél is dinamikusabban, 46 százalékkal nőtt. A **baromfihús-termelés** 3 százalékkal csökkent 2009-hez képest, ezen belül a vágóhídi hústermelés nem változott, a házi vágások mennyisége a sertéshez hasonlóan jelentősen visszaszorult, részesedése nem érte el az 5 százalékot. A **baromfihúsexport** is intenzíven emelkedett (20 százalékkal,) és mennyisége meghaladta a termelés 40 százalékát, míg az import részesedése továbbra is alacsonynak tekinthető (16 százalék). A sertéshús iránti kereslet viszonylagos növekedését elősegítette, hogy a **fogyasztói ára** 4,7 százalékkal csökkent éves viszonylatban, miközben a baromfihúsé gyakorlatilag az előző évi szinten maradt.

2010-ben a marhahús, a belseg és az egyéb húsfélék együttesen mindössze az összes húsfogyasztás 12 százalékát tették ki. Ezen belül a **marhahúsfogyasztás egy főre vetítve némileg csökkent, 2,6 kg-ról 2,5 kg-ra, viszont részesedése 4,2 százalékról 4,4 százalékra nőtt.** Ez az arány azonban lényegesen alacsonyabb a 2000. évi 6,1 százalékánál.

A **marhahústermelés** 9 százalékkal visszaesett, az export az előző évi szinten maradt, miközben az import 8 százalékkal bővült.

Az egy főre jutó halfogyasztás éves viszonylatban 5,4 százalékkal, **3,5 kg-ra csökkent,** és ugyanilyen mértékben volt alacsonyabb a 2005–2009. évek átlagánál is. A korszerű táplálkozáshoz nélkülözhetetlen halfogyasztás ennek ellenére 17 százalékkal magasabb a tíz évvel korábinál.

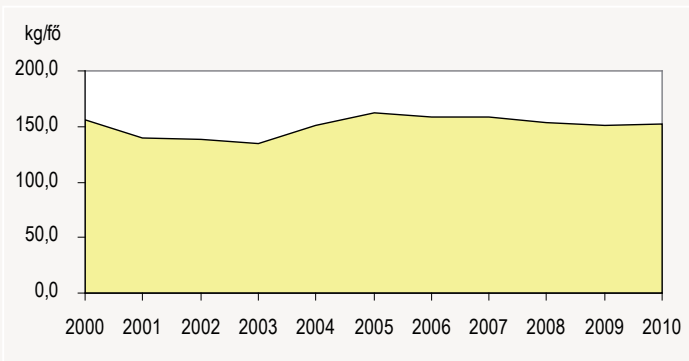
A **hazai édesvízi haltermelés** egy év alatt 6,5 százalékkal visszaesett, miközben az import mérsékelten (3 százalékkal) növekedett.

Az egy főre jutó tej- és tejtermékfogyasztás ebben az évtizedben hullámzóan alakult, mélypontját 2003-ban (138 kg), maximumát az évtized közepén érte el (167 kg). Ennek megfelelően a 2010. évi fogyasztás (157 kg/fő) – az előző két évhez hasonlóan – közepesnek tekinthető. A **tárgyévben elfogyasztott mennyiség éves viszonylatban gyakorlatilag nem változott,** viszont az előző öt évhez képest 2,9 százalékkal, az ezredfordulóhoz képest 2,4 százalékkal maradt el.

A **hazai tejtermelés** 4 százalékos csökkenése mellett a **tej és tejtermékek behozatala** az előző évinél kissé dinamikusabban, 19 százalékkal bővült, a kivitel növekedési üteme 2,5 százalékra mérséklődött. Ezen belül az előző évhez képest kevésbé intenzíven nőtt a tejbehozatal (12 százalék), viszont dinamikusabban nőtt a tejtermékek importja (20 százalék). A **tejfogyasztás 2010-ben a többi élelmiszercsoport-hoz képest kedvezőbben alakult,** amiben szerepet játszik, hogy a **tej és tejtermékek átlagos fogyasztói árának** egy évvel korábbi csökkenése (6,4 százalék) még hatással volt a tárgyévi fogyasztásra, de a 2010-es fogyasztóiár-növekedés (2,5 százalék) is alacsonyabb volt az átlagos élelmiszer-drágulásnál (3,2 százalék).

Tej- és tejtermékfogyasztás alakulása

3. ábra

A **tojásfogyasztás** a tárgyévben egy főre vetítve **235 darabot tett ki (14 kg), ami egy tucattal volt kevesebb**, mint egy évvel korábban. Ez a mennyiség egyaránt egytizedével maradt el a 2000. évitől és a 2005–2009. évek átlagától.

A tárgyévi tojástermelés gyakorlatilag az előző évi szinten maradt és jelentősen, harmadával csökkent a behozatal, ellentétben az export 15 százalékos emelkedésével.

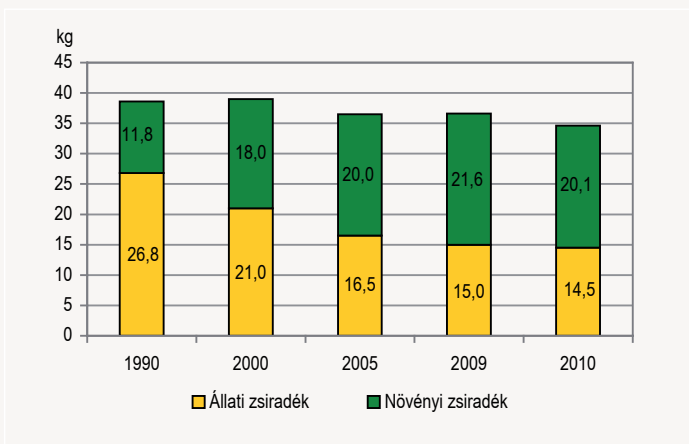
Mélyponton a zsiradékfogyasztás

Az **összes zsiradékfogyasztás (35 kg/fő)** – 2006 óta tartó enyhe mérséklődés után – **a tárgyévben volt az évtized során a legalacsonyabb**, és a csökkenés mértéke (2 kg/fő) is nagyobb volt éves viszonylatban, mint a korábbi években. Élettanilag kedvező folyamat, hogy 2010-ben az egy főre jutó zsiradékfogyasztás több mint tizedével volt alacsonyabb a 2000. évinél, és 6,5 százalékkal maradt el az előző öt év átlagától.

Ezen felül lényeges változás, hogy míg **az állati zsírok részesedése 2000-ben még több mint a felét tette ki az összes zsiradékfogyasztásnak, az évtized közepére a növényi zsiradékok aránya elérte az 55 százalékot**. A zsiradékok 42 százalékát képező állati zsírok fogyasztása 2010-ben (14,5 kg/fő) fél kg-mal mérséklődött egy év alatt, ami döntően a sertészsír-fogyasztás (12 kg/fő) csökkenésének a következménye. A növényi zsiradékokból az évtized közepének megfelelő volt a fogyasztás (20 kg/fő), ami 1,5 kg-mal volt alacsonyabb az előző évinél. Ezen belül étolajból alig érzékelhetően (0,4 kg-mal) csökkent a fogyasztás (13,5 kg/fő), míg margarinból (6,6 kg/fő) 1,1 kg-mal esett vissza az egy főre jutó mennyiség.

Egy főre jutó zsiradékfogyasztás alakulása

4. ábra

¹ 1000-os szesre átszámítva.

Alacsony és ingadozó fogyasztás növényi termékekből

A 2010. évi egy főre jutó **liszt- és rizsfogyasztás 88 kg-ot ért el, ami meg- egyezett az előző évvel**, a 2005–2009 évek átlagától azonban 3,1 százalékkal maradt el. Az elmúlt tíz évben a tárgyévi fogyasztás szintje a legalacsonyabb, közel 10 kg-mal kevesebb, mint az évtized közepén. 2010-ben lisztből 83 kg fogyott, alig érzékelhetően több, mint 2009-ben, rizsből viszont jelentősen, 5,9-ről 5,1 kg-re csökkent a fogyasztás.

A **burgonyafogyasztás (60,5 kg/fő)** az elmúlt tíz év során gyakran ingadozott, egy főre vetítve 60 kg és 68 kg között alakult. **A tárgyévben gyakorlatilag az előző évi alacsony szinten maradt a fogyasztás**, ugyanakkor 3,7 százalékkal kevesebb volt az előző öt év átlagánál.

Burgonyából 13 százalékkal kevesebb termelt, 10 százalékkal nőtt az import, miközben jelentéktelen szintre csökkent az export. Érdemes kiemelni, hogy a burgonya fogyasztói ára egyharmadával nőtt az előző évhez képest.

Az egy főre jutó cukor- és mézfogyasztás 2000 és 2010 között 5 kilogrammal 29 kg-ra csökkent. Ez a mennyiség 1 kg-mal maradt el az előző évitől és közel 3 kg-mal a 2005–2009. évek átlagától.

Az egy főre jutó zöldség- és gyümölcsfogyasztás 2010-ben 190 kg-ot tett ki, ami közel 30 kg-mal alacsonyabb a tíz évvel ezelőtlinél. Az elmúlt öt évben a fogyasztás a termelés függvényében nagyon ingadozott, és – az igen kedvezőtlen időjárás következményeként – ez a tendencia folytatódott 2010-ben is. Így az elfogyasztott mennyiség **az előző évhez képest 9 százalékkal**, a 2005–2009. évek átlagához képest 4,9 százalékkal **esett vissza**. Ezen belül a zöldségfélék fogyasztása (105 kg/fő) fejenként 12 kg-mal csökkent egy év alatt, ennél kisebb mértékben, 7 kg-mal a gyümölcsöké. (85 kg/fő). A gyümölcsfogyasztáson belül – az előző évhez hasonlóan – tovább **nőtt a hazánkban is termeszethető gyümölcsök (74 kg/fő) aránya**, és kissé **visszaszorult a déligyümölcsöké (11 kg/fő)**. Ez utóbbi gyümölcsök közül a 2007. évi 18 kg-ról, három év alatt, 11 kg-ra esett vissza a fogyasztás.

A hazai zöldségtermelés volumene – az egy évvel korábbi 10 százalékos csökkenés után – 30 százalékkal visszaesett, valamint a gyümölcsstermés is 13 százalékkal volt alacsonyabb az egy évvel ezelőtlinél. A zöldségfélék importja 15 százalékkal, exportja – a jelentős terméscsökkenés ellenére – 7 százalékkal bővült. A gyümölcsök behozatala és kivitele egyaránt 6 százalékkal szorult vissza. Érdemes kiemelni, hogy a friss zöldségfélék átlagos fogyasztói ára 25 százalékkal, a gyümölcsöké 7 százalékkal emelkedett, miközben az élelmiszerek átlagos áremelkedése csak 3,2 százalékos volt.

Csökkenő alkoholfogyasztás

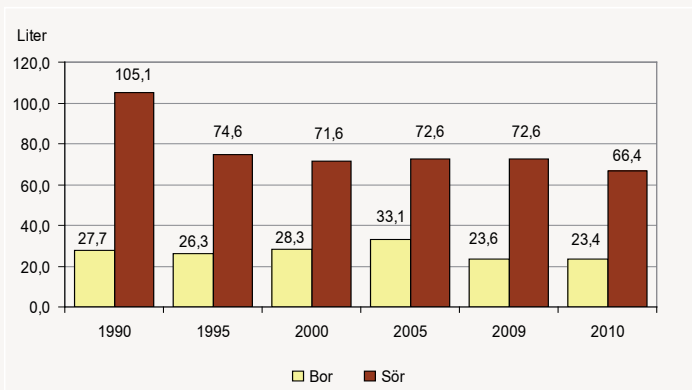
Az egy főre jutó összes szeszesital-fogyasztás négy éve folyamatosan csökken, ennek megfelelően az előző évi 9,8 abszolút literről¹ 9,2 literre mérséklődött. Ez a mennyiség 2 literrel kevesebb, mint 2006-ban. Ezen belül a **bor fogyasztása (23 liter/fő) lényegében nem változott éves viszonylatban** – mindössze 2 deciliterrel csökkent egy főre vetítve –, ugyanakkor mennyisége 10 literrel kevesebb az évtized elején, és 5 literrel az előző öt év átlagában mértnél. **A sörfogyasztás jelentősen visszaesett 2010-ben**. Az egy főre jutó mennyiség húsz éve még meghaladta a 100 litert, 2000–2009-ben minden évben 70 liter fölötti volt, a tárgyévben azonban **egy év alatt 7 literrel, 66 literre esett vissza. Az égetett szeszesital-fogyasztás is 3,4 abszolút literről 3,1 literre csökkent.**

2010-ben a szőlőtermést is jelentősen visszavetette a kedvezőtlen időjárás, így a bortermelet majdnem a felére esett vissza. Ennek ellenére 14 százalékkal nőtt a borexport, a belföldi fogyasztást azonban így is fedezte a magas borkészlet, továbbá 19 százalékkal bővült az import is. A sörtermelés 8 százalékkal elmaradt az előző évitől, nem változott az import mennyisége, viszont több mint harmadával nőtt az export. Az import sör továbbra is a fogyasztás bő egytizedét tette ki. Érdemes kiemelni, hogy a tárgyévi hűvös, csapadékos nyár kedvezőt-

lenül befolyásolta a sörfogyasztást, továbbá a **fogyasztói ára** is 7,5 százalékkal emelkedett éves viszonylatban, míg a boré csak 2,5 százalékkal.

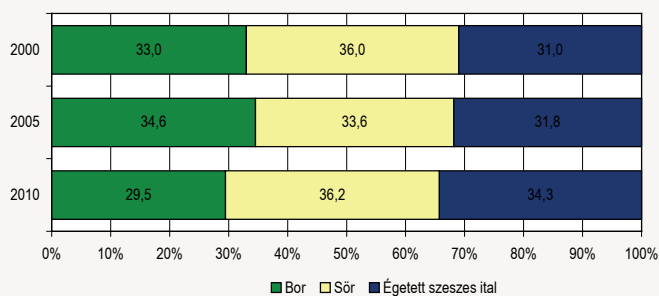
5. ábra

A bor és a sör egy főre jutó fogyasztásának alakulása

6. ábra

Az egy főre jutó szeszesital-fogyasztás megoszlása

A lakosság szeszesital-fogyasztásának szerkezetében – a csökkenő fogyasztás ellenére – továbbra is első helyen áll a sör, aránya megegyezik a 2000. évvel, 2005-höz képest pedig 2,6 százalékponttal emelkedett. 2000 és 2010 között fokozatosan nőtt az égetett szeszes italok aránya,

miközben a boré 2005-höz viszonyítva 5,1 százalékponttal csökkent, és a harmadik helyre szorult vissza.

A tápanyagfogyasztás alakulása

Optimálisra csökkent szénhidrátbevitel mellett továbbra is magas a zsíradékfogyasztás.

Az élelmiszerek fogyasztásából eredő **egy főre jutó napi tápanyagfogyasztás 2010-ben 12 750 kJ** volt, ami **3,4 százalékkal alacsonyabb** az előző évinél és 5,4 százalékkal kevesebb az előző öt év átlagánál. Az elfogyasztott energia ugyanakkor 17 százalékkal meghaladja az ajánlott mennyiséget. A termékcsoportok arányai az energiabevitelben továbbra sem változtak, így a hazai fogyasztás több mint felét a cereáliák és a zsíradékok tették ki, az állati eredetű élelmiszerek (hús, hal, tej, tojás) a fogyasztás közel negyedét, a cukor- és mézfogyasztás a tizedét képezte, míg az alacsony kalóriatartalmú zöldség- és gyümölcsfélék – beleértve a burgonyát és az egyéb növényi eredetű élelmiszereket – 14 százalékát adták a napi tápanyagfogyasztásnak.

3. tábla

Egy főre jutó napi tápanyagfogyasztás

Megnevezés	2009	2010	2005–2009 átlaga	Ajánlotta ^{a)}
Energia, kJ	13 199	12 750	13 481	10 886
Fehérje, g	100	96	102	80
Zsír, g	143	136	145	85
Szénhidrát, g	371	363	381	370

a) Táplálkozás-élettani ajánlás felnőtt részére, közepes igénybevételnél.

A napi **fehérjefogyasztás (96 g)**, amelynek 56 százalékát az állati fehérjék teszik ki, **4 százalékkal csökkent egy év alatt**, és 5,9 százalékkal alacsonyabb a 2005–2009 évek átlagánál. A **zsíradékfogyasztás 4,9 százalékkal maradt el az előző évi mennyiségtől** és 6,2 százalékkal az előző öt év átlagától. **Mérséklődött a szénhidrátbevitel is, (363 g) 2,2 százalékkal.** Ennek megfelelően a tárgyévi szénhidrátfogyasztás megfelel az optimális mennyiségnek, miközben a zsír- és a csökkenő bevitel ellenére is annál 60 százalékkal több.

További információk, adatok (linkek):

[Táblázatok](#)

[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

Agnes.Polgar@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6528

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu